

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและกิจกรรมกระจ่างคำนิยมต่อลักษณะการมุ่งอนาคตของนักโทษหญิง ทางด้านการประกอบอาชีพ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและกิจกรรมกระจ่างคำนิยมต่อลักษณะการมุ่งอนาคตของนักโทษหญิง ทางด้านการประกอบอาชีพ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการทดลองและระยะเวลาการทดลอง
2. นักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบ นักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจ่างคำนิยมและ นักโทษหญิงกลุ่มควบคุมมีลักษณะการมุ่งอนาคตแตกต่างกันในระยะหลังการทดลอง
3. นักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบ นักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจ่างคำนิยมและนักโทษหญิงกลุ่มควบคุมมีลักษณะการมุ่งอนาคตแตกต่างกันในระยะติดตามผล
4. นักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบมีลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะหลังการทดลอง สูงกว่าในระยะก่อนการทดลอง
5. นักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบมีลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะติดตามผล สูงกว่าในระยะก่อนการทดลอง
6. นักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบ มีลักษณะการมุ่งอนาคต ในระยะหลังการทดลอง กับระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน
7. นักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจ่างคำนิยม มีลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะหลังการทดลองสูงกว่าในระยะก่อนการทดลอง
8. นักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจ่างคำนิยม มีลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะติดตามผล สูงกว่าในระยะก่อนการทดลอง
9. นักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจ่างคำนิยมมีลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะหลังการ

ทดลอง และระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักโทษหญิงเรือนจำกลางสมุทรปราการ มีลักษณะการมุ่งอนาคตต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 18 คน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน คือกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม โดยวิธีการสุ่มเข้ากลุ่ม (random assignment)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบวัดลักษณะการมุ่งอนาคต
2. เทคนิคแม่แบบ
3. กิจกรรมกระจำจ้านิยม

การดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง
2. วิธีดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้เทคนิคแม่แบบและกิจกรรมกระจำจ้านิยม ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ระยะก่อนทดลอง เริ่มตั้งแต่วันที่ 18 สิงหาคม 2544 ระยะก่อนทดลอง ให้ นักโทษหญิงที่เป็นประชากรทั้งหมดทำแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตรวจสอบคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วคัดเลือกนักโทษหญิงที่มีลักษณะการมุ่งอนาคตต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง แล้วสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมในการทดลอง จำนวน 18 คนจากนั้นทำการสุ่มเข้ากลุ่มอีกครั้งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 6 คน

2.2 ระยะทดลอง เริ่มตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2544 ถึงวันที่ 20 กันยายน 2544 ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้แม่แบบที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ 10 ครั้ง ภายในเวลา 5 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที โดยใช้เวลาในวันจันทร์และวันพุธ เวลา 10.00 น. – 10.50 น. กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับโปรแกรมกิจกรรมกระจำจ้านิยม กำหนดไว้ 10 ครั้ง ภายในเวลา 5 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที โดยใช้เวลาในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 10.00 น. – 10.50 น. กลุ่มควบคุมไม่ได้ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบและกิจกรรมกระจำจ้านิยม

2.3 ระยะหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดการพัฒนาลักษณะมุงอนาคตด้วยเทคนิคแม่แบบและกิจกรรมกระจางคำนิยมแล้ว ผู้วิจัยให้นักโทษหญิงในกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มและนักโทษหญิงกลุ่มควบคุมตอบแบบวัดลักษณะมุงอนาคต เพื่อเป็นการสอบครั้งหลัง (posttest)

2.4 ระยะติดตามผล เริ่มตั้งแต่วันที่ 20 กันยายน 2544 ถึงวันที่ 21 ตุลาคม 2544 หลังจากทำการสอบหลังการทดลองเสร็จสิ้นไป 4 สัปดาห์ ผู้วิจัยให้นักโทษหญิงกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด ตอบแบบวัดลักษณะมุงอนาคต เพื่อเป็นการติดตามผล

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการทดลองกับระยะเวลาของการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบ นักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจางคำนิยม และ นักโทษหญิงกลุ่มควบคุมมีลักษณะการมุงอนาคตในระยะหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบ นักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจางคำนิยม และ นักโทษหญิงกลุ่มควบคุมมีลักษณะการมุงอนาคต ในระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบมีลักษณะการมุงอนาคตในระยะหลังการทดลอง สูงกว่าในระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. นักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบมีลักษณะการมุงอนาคตในระยะติดตามผล สูงกว่าในระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. นักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบ มีลักษณะการมุงอนาคตในระยะหลังการทดลอง กับระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
7. นักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจางคำนิยม มีลักษณะการมุงอนาคตในระยะหลังการทดลองสูงกว่าในระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
8. นักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจางคำนิยม มีลักษณะการมุงอนาคตในระยะติดตามผล สูงกว่าในระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
9. นักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจางคำนิยมมีลักษณะการมุงอนาคตในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. การทดสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการทดลองกับระยะเวลาของการทดลองพบว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 ที่ว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง กล่าวคือระยะก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยลักษณะการมุ่งอนาคตของทั้ง 3 กลุ่มไม่แตกต่างกันเนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลากแบ่งออกเป็นกลุ่มที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบ กลุ่มที่ฝึกกิจกรรมกระจำค่านิยมและกลุ่มควบคุมทำให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มต่างก็มีลักษณะการมุ่งอนาคตไม่แตกต่างกัน แต่ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลนั้นให้ผลต่างออกไป โดยในระยะหลังการทดลองกลุ่มตัวอย่างที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบ สามารถพัฒนาลักษณะการมุ่งอนาคตของตนเองได้ทั้งนี้เพราะการฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบ ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิธีการที่ให้นักโทษหญิงสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบและเมื่อแม่แบบได้รับผลตอบแทนที่ดีจากพฤติกรรมนั้น นักโทษหญิงจึงเกิดการเลียนแบบ และการเสนอแม่แบบเป็นวิธีการที่ช่วยให้เกิดความสนใจในแม่แบบและเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจรศักดิ์ จอมหงษ์(2535, หน้า 77) ที่ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบสไลด์การ์ตูนที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคาร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบสไลด์การ์ตูนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีสูงกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการกิจกรรมกระจำค่านิยม สามารถสำรวจค่านิยมในลักษณะการมุ่งอนาคตของตนเอง ด้วยวิธีการกระตุ้นให้สามารถเลือกทางเลือกหนึ่งจากหลายทางเลือกโดยพิจารณาถึงผลของทางเลือกแต่ละทางเลือกอย่างเปิดเผย และกระทำซ้ำจนเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะส่งผลเกิดเป็นค่านิยมในด้านการมุ่งอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไล อัมสำราญ (2543, หน้า 113) ที่ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเผชิญความจริงกับกิจกรรมกระจำค่านิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกของเด็กด้อยโอกาส พบว่านักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเผชิญความจริงและนักเรียนที่ได้ฝึกกิจกรรมกระจำค่านิยมมีพฤติกรรมกล้าแสดงออก สูงขึ้นในระยะหลังการทดลอง ส่วนในระยะติดตามผลภายหลังจากกลุ่มตัวอย่างได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ และได้ฝึกกิจกรรมกระจำค่านิยม สามารถนำแนวทาง และวิธีการ ที่ได้เรียนรู้นำมาใช้เพื่อแก้ไขลักษณะการมุ่งอนาคต และสามารถพัฒนาลักษณะการมุ่งอนาคตของตนเองนั้นให้คงอยู่จนถึงระยะติดตามผล ส่วนนักโทษหญิงกลุ่มควบคุมนั้นไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ และไม่ได้รับการฝึกกิจกรรมกระจำค่านิยม ทำให้ขาดโอกาสที่เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนเรียนรู้วิธีการเพื่อ

ปรับปรุงแก้ไขลักษณะการมุ่งอนาคต ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้คะแนนเฉลี่ยลักษณะการมุ่งอนาคตในแต่ละระยะเวลานั้นแตกต่างกัน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการทดลองกับระยะเวลาของการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. คะแนนเฉลี่ยลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะหลังการทดลองของนักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบ นักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจำง่าคำนิยามและ นักโทษหญิงกลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่านักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบ นักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจำง่าคำนิยามและ นักโทษหญิงกลุ่มควบคุมมีลักษณะการมุ่งอนาคตแตกต่างกันในระยะหลังการทดลอง ทั้งนี้เพราะกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการฝึกโดยใช้เทคนิคแม่แบบ ซึ่งเป็นวิธีการเสนอแม่แบบที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้ผู้สังเกต หรือผู้ประสงคจะเลียนแบบจากแม่แบบนั้นสังเกตพฤติกรรม ตลอดทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ของแม่แบบ ผลจากการสังเกตจะทำให้บุคคลนั้นเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบหรือเกิดพฤติกรรมใหม่ ๆ ที่พึงประสงค์ได้ ซึ่ง แบนดูรา (Bandura, 1977, pp. 41-45) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของแม่แบบไว้ว่า เมื่อผู้สังเกตได้เห็นการกระทำของตัวแบบที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน ผู้สังเกตจะรวบรวมรูปแบบของการกระทำใหม่นี้ในรูปของสัญลักษณ์และถ่ายทอดออกมาเป็นพฤติกรรมใหม่ จึงทำให้นักโทษหญิงมีลักษณะการมุ่งอนาคตที่สูงขึ้นในระยะหลังการทดลอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนิยา ชัยเพียรเจริญกิจ (2530, หน้า 42) ที่ได้ศึกษาผลการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลกัลยานุกูล จังหวัดชลบุรี พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบมีการประหยัดสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กษมา จันทรังษผล (2535, บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ นักเรียนที่ได้รับชุดพัฒนาความขยันหมั่นเพียร และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ส่วนกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการฝึกกิจกรรมกระจำง่าคำนิยาม ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมกระจำง่าคำนิยามในกลุ่มทดลองที่ 2 ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมโดยยึดหลักและวิธีการในการกระจำง่าคำนิยามตามแนวคิดของเรทส์ ฮาร์มิน และไซมอน (Rath, Harmin, & Simon, 1966, pp. 38-39 อ้างถึงใน ชีระพร อุวรรณโณ, 2533, หน้า 421) คือ มีการให้กลุ่มตัวอย่างได้มีโอกาสเลือกทางเลือกอย่างเสรี ให้ค้นพบและไตร่ตรองทางเลือกต่าง ๆ เมื่อถึงคราวจะต้องเลือกให้มีการพิจารณาผลของการเลือกทางเลือก นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้เกิดความตระหนักว่าตนเอง ชอบและเห็นคุณค่าในสิ่งใด ส่งเสริมให้เปิดเผยทางเลือกของตนให้ผู้อื่นทราบ และช่วยให้กระทำตามทางเลือกให้

สอดคล้องกับทางเลือก ผู้ที่ได้รับการฝึกจะเกิดค่านิยมในสิ่งนั้น จนสามารถเกิดค่านิยมในลักษณะการมุ่งอนาคตของนักโทษหญิงกลุ่มทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชื่นสุข เพชรรัตน์ (2540, หน้า 68) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกระจำงค่านิยมในการพัฒนาค่านิยมด้านการใช้น้ำในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลบุรี “สุขบท” อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 16 คน จากการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกระจำงค่านิยม มีค่านิยมด้านการใช้น้ำในชีวิตประจำวัน สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกระจำงค่านิยมในระยะหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและไม่ได้รับการฝึกกิจกรรมกระจำงค่านิยมทำให้ไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงลักษณะการมุ่งอนาคตได้ ดังนั้นการได้รับวิธีการทดลองที่ต่างกันจะส่งผลให้เกิดลักษณะการมุ่งอนาคตที่แตกต่างกันด้วย

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาพอสรุปได้ว่านักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบ นักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจำงค่านิยมและ นักโทษหญิงกลุ่มควบคุมมีลักษณะการมุ่งอนาคตแตกต่างกันในระยะหลังการทดลอง

3. คะแนนเฉลี่ยลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะติดตามผล ของนักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบ นักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจำงค่านิยมและนักโทษหญิงกลุ่มควบคุม ในระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่านักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบ นักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจำงค่านิยมและ นักโทษหญิงกลุ่มควบคุมมีลักษณะการมุ่งอนาคตแตกต่างกันในระยะติดตามผล ทั้งนี้เพราะว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่มได้รับวิธีการทดลองที่แตกต่างกัน ซึ่งวิธีการทดลอง ทำให้นักโทษหญิงเกิดการตระหนักรู้ เกิดความเข้าใจ และมีศักยภาพ รวมทั้งส่งผลต่อลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะติดตามผลแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริภรณ์ อธิปตยกุล (2540, หน้า 83) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกระจำงค่านิยมในการสร้างค่านิยมความปลอดภัยในการทำงาน ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคสัตหีบ จังหวัดชลบุรี พบว่านักศึกษาที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกระจำงค่านิยมมีค่านิยมความปลอดภัยในการทำงานสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้รับการฝึกกิจกรรมกระจำงค่านิยมในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสาวรส สาริยะ (2540, หน้า 111) ที่พบว่านักเรียนที่ได้ฝึกกิจกรรมกระจำงค่านิยมมีการปรับตัวกับเพื่อนได้ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกในระยะติดตามผล

จากเหตุผลที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า นักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบ นักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจำงค่านิยมและ นักโทษหญิงกลุ่มควบคุมมีลักษณะการมุ่งอนาคตแตกต่างกันในระยะติดตามผล

4. คะแนนเฉลี่ยลักษณะการมุ่งอนาคตของนักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบในระยะหลังการทดลองสูงกว่าในระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ว่านักโทษหญิงที่ได้ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบมีลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะหลังการทดลอง สูงกว่าในระยะก่อนการทดลอง ทั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดของ แบนดูรา (Bandura, 1977, pp. 23-29) ที่กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน โดยเฉพาะในเรื่องของพฤติกรรมส่วนใหญ่แล้วเกิดขึ้นโดยการเรียนรู้จากตัวแบบ เมื่อบุคคลได้เห็นตัวแบบก็จะสามารถรับรู้สัญลักษณ์ของการกระทำนั้นได้ และแม่แบบจะเป็นสิ่งที่ชี้นำให้บุคคลได้แสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กษมา จันทรแต่งผล (2535) ที่ได้ศึกษาผลการใช้เทคนิคแม่แบบ และชุดพัฒนาความขยันหมั่นเพียรที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนที่ได้รับเทคนิคแม่แบบมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนสูงขึ้นในระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ ทักษิมา ระเบียบดี (2529, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่าหลังการทดลองนักเรียนที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบสไลด์การดูมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเหตุผลดังกล่าวมาพอสรุปได้ว่านักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบมีลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะหลังการทดลอง สูงกว่าในระยะก่อนการทดลอง

5. คะแนนเฉลี่ยลักษณะการมุ่งอนาคตของนักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบในระยะติดตามผล สูงกว่าในระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 ที่ว่านักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบมีลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะติดตามผล สูงกว่าในระยะก่อนการทดลอง ทั้งนี้การเสนอแม่แบบเป็นการให้นักโทษหญิงได้เห็นแม่แบบ เรียนรู้พฤติกรรมจากการสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบ นักโทษหญิงจะสังเกตการกระทำของตัวแบบ แล้วทำให้เกิดการเรียนรู้ และการเรียนรู้นี้ยังคงอยู่ในระยะติดตามผลจึงทำให้ลักษณะการมุ่งอนาคตของนักโทษหญิงกลุ่มที่ได้รับแม่แบบในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วิสสุณี แทนประเสริฐกุล (2528) และ ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์ (2524, หน้า 52) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้ตัวแบบ ต่อพฤติกรรมการตั้งใจเรียนในห้องเรียนของนักเรียน และ พัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียนพบว่า การใช้ตัวแบบภาพยนตร์สามารถเพิ่มพฤติกรรมตั้งใจเรียนในห้องเรียนของนักเรียนและพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

จากเหตุผลดังกล่าวสรุปได้ว่านักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบมีลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะติดตามผล สูงกว่าในระยะก่อนการทดลอง

6. คะแนนเฉลี่ยลักษณะการมุ่งอนาคตของนักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบ ในระยะหลังการทดลอง กับระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6 ที่ว่านักโทษหญิงที่ได้รับแม่แบบ มีลักษณะการมุ่งอนาคต ในระยะหลังการทดลอง กับระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะหลังจากที่นักโทษหญิงที่ได้รับแม่แบบ แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะการมุ่งอนาคตของตนเอง จากที่มีลักษณะการมุ่งอนาคตต่ำ เกิดการเรียนรู้จากแม่แบบและทำให้มีลักษณะการมุ่งอนาคตสูงขึ้นในระยะหลังการทดลอง ยังส่งผลทำให้เกิดความคงอยู่ถึงระยะติดตามผล และสอดคล้องกับการศึกษา ศิริลักษณ์ อุ่นญา (2537, หน้า 66) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้ตัวแบบที่มีต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้น ป.5 โรงเรียนบ้านพุทไธสง (โอกาสประชานุกูล) จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับตัวแบบมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเหตุผลดังกล่าวสรุปได้ว่านักโทษหญิงที่ฝึกการใช้เทคนิคแม่แบบ มีลักษณะการมุ่งอนาคต ในระยะหลังการทดลอง กับระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

7. คะแนนเฉลี่ยลักษณะการมุ่งอนาคตของนักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจ่างคำนิยม ในระยะหลังการทดลองสูงกว่าในระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7 ที่ว่านักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจ่างคำนิยม มีลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะหลังการทดลองสูงกว่าในระยะก่อนการทดลอง ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมกระจ่างคำนิยมโดยใช้หลักและแนวทางการจัดตามรูปแบบของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2532, หน้า 75-78) กล่าวคือ จัดเป็นรูปแบบมาตรฐานเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้เข้าใจและรู้วิธีวิเคราะห์เหตุและผล มีรูปแบบกำหนดทางเลือกที่ช่วยให้ได้เลือกกระทำในสิ่งที่ถือว่าเกิดผลดีกว่า มุ่งเน้นกระบวนการตัดสินใจเปิดโอกาสให้ทุกคนได้คิด และได้ใช้คำถามโดยใช้เกณฑ์ 7 ประการ และใช้ทฤษฎีคำนิยมของโรคิช กำหนดเป็นแนวทางการตั้งคำถาม จึงทำให้นักโทษหญิงที่เข้าร่วมกิจกรรมกระจ่างคำนิยม มีลักษณะการมุ่งอนาคตสูงขึ้น สอดคล้องกับ ดุษณี แก้วกำเนิด (2527, หน้า 4) ที่ได้กล่าวว่า การระจ่างคำนิยม หมายถึงกระบวนการทำคำนิยมให้กระจ่างด้วยการหาทางให้คนแต่ละคนรู้จักตนเองรู้จักผู้อื่น ซึ่งรวมถึงรู้จักสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย และเป็นวิถีทางที่จะให้เขาได้สำรวจคำนิยมของตนเองภายใต้เงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่กำหนดไว้ ผลกระทบที่ได้จากกระบวนการนี้ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับการกระทำของตนเองและเป็นวิธีการทำให้ตนยอมรับความรู้สึก และความคิดของตนเองและสอดคล้องกับผลการศึกษาของสิริพร ชีพประกิต (2533 หน้า 73) ได้ศึกษาการพัฒนาคำนิยมด้านสิ่งแวดล้อมโดยใช้กระบวนการกระจ่างคำนิยม สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษา

ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พบว่าหลังการใช้ชุดปฏิบัติการพัฒนาค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมโดยใช้กระบวนการกระจำจ่านิยม คะแนนค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมแต่ละด้านสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเหตุผลดังกล่าวดังนั้น กิจกรรมกระจำจ่านิยม ส่งผลทำให้นักโทษหญิงมีลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะหลังการทดลองสูงกว่าในระยะก่อนการทดลอง

8. คะแนนเฉลี่ยลักษณะการมุ่งอนาคตของนักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจำจ่านิยม ในระยะติดตามผลสูงกว่าในระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 8 ที่ว่านักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจำจ่านิยม มีลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะติดตามผลสูงกว่าในระยะก่อนการทดลอง ทั้งนี้เพราะนักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจำจ่านิยม ในระยะติดตามผลได้ผ่านการฝึกตัดสินใจในการพัฒนาลักษณะการมุ่งอนาคต ได้เรียนรู้ค่านิยมของลักษณะการมุ่งอนาคต ดังนั้นกิจกรรมกระจำจ่านิยมสามารถนำไปพัฒนาค่านิยมให้มีลักษณะการมุ่งอนาคตที่สูงขึ้น ขณะเดียวกันกิจกรรมกระจำจ่านิยมเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยได้ผสมผสานกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การเล่าสถานการณ์ การอภิปรายซักถามจากข้อคำถาม สิ่งเหล่านี้จึงทำให้นักโทษหญิงที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกระจำจ่านิยม กระจำจัดในค่านิยมของตนเองเกี่ยวกับลักษณะการมุ่งอนาคตได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าของ สุดา จันทรสุน (2536, หน้า 105) พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกระจำจ่านิยมมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านวินัยในตนเองเกี่ยวกับการเรียนในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01และยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ สุวิมล ลาวรรณา (2544, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาตามแนวกระจำจ่านิยม พบว่า เยาวชนหญิงที่ได้รับคำปรึกษาตามแนวกระจำจ่านิยมมีลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะติดตามผลสูงกว่าในระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า กิจกรรมกระจำจ่านิยม ส่งผลทำให้นักโทษหญิงเกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมด้านลักษณะการมุ่งอนาคต และยังคงเหมือนเดิม คือจะมีความคงทนถาวรแม้เวลาผ่านไปสรุปได้ว่านักโทษหญิงฝึกกิจกรรมกระจำจ่านิยมมีลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะในระยะติดตามผลสูงกว่าในระยะก่อนการทดลอง

9. คะแนนลักษณะการมุ่งอนาคตของนักโทษหญิงที่ได้รับกิจกรรมกระจำจ่านิยมในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 9 นักโทษหญิงที่ได้รับกิจกรรมกระจำจ่านิยมมีลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะหลังจากการฝึกกิจกรรมกระจำจ่านิยม ทำให้นักโทษหญิงสามารถพัฒนาลักษณะการมุ่งอนาคตให้คงอยู่ในระดับหนึ่ง เพราะใน

ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมกระจำจ่านิยม นักโทษหญิงได้มีโอกาสแสดงความคิด ความรู้สึกและการกระทำต่าง ๆ โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลย้อนกลับซึ่งกันและกันและ ทำให้นักโทษหญิงมีการสำรวจค่านิยมของตนเอง เปรียบเทียบกับค่านิยมของผู้อื่น และตัดสินใจเลือกจะนำไปสู่การพัฒนาลักษณะการมุ่งอนาคตของตน ดังที่ นาดยา ปิรันธนานนท์ (2526, หน้า 537) กล่าวว่า วิธีการฝึกกิจกรรมกระจำจ่านิยมเน้นวิธีการโดยมุ่งทักษะ การค้นหา และสร้างค่านิยมของตนเอง และส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามค่านิยมนั้น ดังนั้นการนำความกระจำจ่านิยมเป็นการสื่อความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกให้ตนเองและผู้อื่นและเกิดทักษะการตัดสินใจพร้อมทั้งเกิดการยึดมั่นในความเชื่อของตนเอง เมื่อตนได้แสดงค่านิยมที่เป็นไปตามขั้นตอนของการสำรวจค่านิยมที่แท้จริงก็จะส่งผลให้เกิดค่านิยมในด้านลักษณะการมุ่งอนาคตสูงขึ้นหลังการทดลอง และผลของการฝึกกิจกรรมกระจำจ่านิยมยังคงอยู่จนถึงระยะติดตามผล สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ สุวิมล ลาวรรณา (2544, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาตามแนวกระจำจ่านิยมพบว่า เยาวชนหญิงที่ได้รับคำปรึกษาตามแนวกระจำจ่านิยมมีลักษณะมุ่งอนาคตในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า นักโทษหญิงที่ฝึกกิจกรรมกระจำจ่านิยมมีลักษณะการมุ่งอนาคตในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการศึกษาวิจัยพบว่าการใช้เทคนิคแม่แบบ และกิจกรรมกระจำจ่านิยมสามารถพัฒนาลักษณะการมุ่งอนาคตได้ ดังนั้นควรมีการจัดการอบรมเพื่อให้ความรู้ในเรื่องของการใช้เทคนิคแม่แบบและกิจกรรมกระจำจ่านิยมให้กับบุคลากรและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนักโทษ สามารถนำเทคนิคแม่แบบและโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกระจำจ่านิยม ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาลักษณะการมุ่งอนาคต ที่จะช่วยให้นักโทษเหล่านั้นมีการพัฒนาลักษณะการมุ่งอนาคตได้
2. จากการศึกษาวิจัยพบว่าการใช้เทคนิคแม่แบบ และกิจกรรมกระจำจ่านิยมสามารถพัฒนาลักษณะการมุ่งอนาคตได้ ดังนั้นควรมีการนำเทคนิคแม่แบบ และการฝึกกิจกรรมกระจำจ่านิยมไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาลักษณะการมุ่งอนาคต เพื่อช่วยให้นักโทษเหล่านั้นมีการพัฒนาลักษณะการมุ่งอนาคตได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรทดลองใช้เทคนิคแม่แบบ และโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกระจำง่าคำนิยมในการพัฒนาลักษณะการมุ่งอนาคต กับกลุ่มนักโทษกลุ่มอื่น
2. ควรศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบในการพัฒนาพฤติกรรมด้านอื่น ๆ

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University